

מעקב הומניטרי

השטח הפלסטיני הכבוש

גיליון 23 מרץ 2008

תמצית דו"ח מרץ 2008 (הדו"ח מלא בעברית יתפרסם בקרוב)

לקריאת הדו"ח המלא באנגלית פנו לאתר OCHA :

http://www.ochaopt.org/documents/HM_Mar_2008.pdf

סקירת נושאים עיקריים

עלייה משמעותית במספר הנפגעים בקרב ילדים

מספר הילדים שנהרגו בידי כוחות צה"ל ברצועת עזה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 (40) עולה על המספר הכולל של הילדים שנהרגו בידי צה"ל ברצועת עזה במהלך כל שנת 2007 (29). המספר הכולל של ילדים פלסטינים שנהרגו (28) במהלך חודש מרץ כתוצאה מהסכסוך הישראלי-פלסטיני הנו הגבוה ביותר שדווח מאז חודש נובמבר 2006, שבמהלכו נהרגו 30 ילדים, מרביתם ברצועת עזה. בחודש מרץ 2008 תועד גם הנתון החודשי הגבוה ביותר של ילדים פצועים מאז חודש ינואר 2005. בישראל, נהרגו ארבעה ילדים ישראלים וילד נוסף נפצע בפגיעה שביצע חמוש פלסטיני בישיבה בירושלים המערבית. בשטח הפלסטיני הכבוש, לא נהרגו או נפצעו ילדים ישראלים נוספים. במהלך שנת 2007, לא נהרגו ילדים ישראלים. במהלך שנת 2006, נהרגו שני ילדים ישראלים. (לפרטים נוספים בנושא נפגעים בקרב ילדים, ראו סעיף הגנה על ילדים).

עלייה ניכרת בהיקף הריסות הבתים בגדה המערבית

במהלך חודש מרץ, המשיך צה"ל בהריסת מבנים בגדה המערבית, באותה תדירות שתועדה בחודש שעבר. מתוך 42 המבנים שנהרסו, היו 20 מבני מגורים מאוכלסים, 14 מכלאות לבע"ח, שני מחסנים ושישה מבנים לא מאוכלסים\בבנייה. 135 פלסטינים נעקרו ממקום מגוריהם, ביניהם 95 ילדים. כמות המבנים שנהרסו במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 (153) מקבילה ל-80% מסך כל המבנים שנהרסו במהלך שנת 2007 (191). (לפרטים נוספים, ראו סעיף אלימות ורכוש פרטי).

החמרת ההגבלות על גישה הומניטרית

במהלך חודש מרץ 2008, שובשה פעילות סוכנויות האו"ם באופן משמעותי כתוצאה מהחמרת הגבלות התנועה שישראל מטילה על רכבי האו"ם. במהלך חודש זה, ירדו לטמיון יותר שעות עבודה של עובדי או"ם, בשל עיכוב גישה, מאשר במהלך כל שנת 2007. גישתם של עובדי האו"ם אל ירושלים מכיוון דרום נתקלה בקשיים רבים במיוחד. כמעט מדי יום, כלי רכב של האו"ם עוכבו ולא שגישתם נמנעה כליל על ידי חיילי צה"ל שדרשו לבצע חיפוש בכלי

הרכב, זאת בניגוד לכללים הבינלאומיים המוכרים בדבר זכויות הגישה של צוותי האו"ם, האוסרים על עריכת חיפושים ברכבי האו"ם². שינוי זה בתחום הגישה התמקד בכלי רכב של האו"ם; ארגונים לא ממשלתיים שאליהם פנה משרד OCHA דיווחו כי הם לא נתקלו בקשיי גישה רבים מהרגיל במהלך חודש מרץ. כמו כן, הוחמרו ההגבלות החלות על גישה של עובדי ארגוני סיוע הומניטרי לרצועת עזה. קשה יותר לקבל אישורי כניסה או יציאה מעזה עבור עובדים מקומיים ובמידה ואישורים אלו מוענקים, הם ניתנים לפרק זמן קצר יותר. לדוגמה, במקום אישורים התקפים לפרק זמן של שלושה חודשים, חלק מהעובדים שהונפקו עבורם אישורים גילו שהאישור מאפשר להם לחצות את המחסום פעם אחת בלבד. משרד החוץ הישראלי הוציא נהלים חדשים המגבילים את יכולתם של עובדי ארגוני הסיוע להשיג את "התעודה הצהובה", המאשרת את מעמדם כעובדי ארגון בינלאומי. תעודה זו דרושה לשם יציאה מרצועת עזה. עקב כך, יועצים ועובדים אחרים ממדינות זרות המועסקים בחוזים קצרי טווח חוששים להיכנס לרצועה ובפועל, חלה ירידה בכמות הכניסות שלהם לעזה. סוכנויות האו"ם הביעו חשש כבד בנוגע להתפתחויות אלו וביחס לפיחות שנרשם במידת החשיבות המוענקת לגישה של ארגוני סיוע הומניטרי.

רצועת עזה

א. אלימות

במהלך שני הימים הראשונים של חודש מרץ, נמשכו עימותים חריפים בין חמושים פלסטינים לבין כוחות צה"ל במהלך מבצע "חורף חם" שערך צה"ל. צה"ל ביצע שורה של מבצעים קרקעיים ותקיפות אוויר ברחבי רצועת עזה, אשר התמקדו בייחוד באזורים המזרחיים של מחנה הפליטים ג'באליה וצפון מזרח העיר עזה. מניין הנפגעים הגבוה בצד הפלסטיני בין התאריכים 27 בפברואר – 4 במרץ, שבמהלכם לפחות 45% מההרוגים היו אזרחים שלא היו מעורבים בלחימה, הפך את המבצע לאחת מהפשיטות האלימות ביותר שערך צה"ל בעזה מאז ההתנתקות בשנת 2005. לפרטים נוספים בנושא הפשיטה, ראו עדכון OCHA בנושא המצב ההומניטרי בעזה, 18 מרץ 2007, בכתובת:

http://www.ochaopt.org/documents/Gaza_Strip_Fact_Sheet_March_2008_Hebrew.pdf

במהלך יתר ימי החודש, שבה רמת האלימות לזו ששררה לפני המבצע וחלה ירידה ניכרת בכמות הרקטות ששוגרו מעזה אל עבר שטח ישראל. יחד עם זאת, רצועת עזה נותרה מנותקת מהעולם.

ב. מחסור בדלק

המחסור בדלק הפך לבעייה העיקרית המקשה על כל היבטי החיים ברצועה. למרות שמאז חודש ינואר, הוגבל יבוא הדלק למטרות הומניטריות ולצרכים אזרחיים ומסחריים ל-70,000 ליטר בניזן ול-700,000 ליטר סולר בשבוע, השלכות המחסור הפכו משמעותיות במהלך חודש מרץ. נהגים המתינו בתור מהשעה 2 לפנות בוקר, בתקווה לרכוש דלק, ומחירי השוק השחור האמירו ל-10 ש"ח עבור ליטר סולר (לעומת 5.17 ש"ח בתחנות הדלק) ול-20-25 ש"ח עבור ליטר דלק (לעומת 5.99 ש"ח בתחנות הדלק). פקקי התנועה היחידים בעזה מתמשכים מול תחנות הדלק ובמרכז העיר ניתן לראות קבוצות גדולות של אנשים הממתנים למוניות הבודדות שממשיכות לפעול. הביקוש לדלק עלה בחודש מרץ גם משום שהחקלאים והדייגים התכוננו לעונת האסיף ולעונת הסרדינים הדו-שנתית, בהתאמה. (לפרטים אודות השפעת המחסור בדלק על תחומי המים והתברואה, ראו סעיף מים ותברואה).

ג. ירידה בהיקפי הדיג

בחודש מרץ 2008, היה יבול הדגה ברצועת עזה ארבע טונות מטריות (mt), לעומת 248 טונות מטריות בתקופה המקבילה אשתקד. ירידה חדה זו נובעת מהמחסור בדלק ברצועת עזה, מהגבלות שהוטלו על הדייגים הפלסטינים ומהמחסור בחלקי חילוף, אשר מנעו ממאות דייגים את הפעלת סירות הדיג שלהם. אם המצב יימשך, פרנסתם של 3,000 דייגים תהיה בסכנה כתוצאה מאובדן הכנסותיהם. לפי איגוד הדייגים, במשך חודשיים לא התקבלה אספקת דלק עבור 450 סירות דיג קטנות והאיגוד קיבל בחודש שעבר 1,000 ליטר בניזן

בלבד, המהווים 0.5% מהצורך – העומד על 200,000 ליטר לחודש. מהאיגוד נמסר כי 519 שירות דיג חדלו לחלוטין מכל פעילות במהלך החודש בשל המחסור בסולר.

משך זמן בו מוטל עוצר בגדה המערבית עלה ל-24 שעות לאירוע

זמני העוצר שצה"ל מטיל הולכים ומתארכים, בעיקר עקב עלייה חדה בכמות אירועי העוצר שהוטלו בתגובה לתקריות של יידי אבנים אל עבר כלי רכב ישראלים. זאת למרות הירידה שחלה בכמות נוהלי העוצר שהוטלו במהלך מבצעים צבאיים ומבצעי סריקה ומעצר שערך צה"ל. יתרה מכך, בעוד שמספר אירועי העוצר נותר יציב למדי, מספר שעות העוצר שהוטלו במהלך כל אחד מהאירועים עלה משמונה שעות במהלך חודש דצמבר, לתשע שעות במהלך ינואר, ל-21 שעות בחודש פברואר ולבסוף, ל-24 שעות בכל אירוע במהלך חודש מרץ. (לפרטים נוספים, ראו סעיף גישה).

בצורת וקרה בשטחים הכבושים

בשטח הפלסטיני הכבוש שוררת כעת בצורת כבדה עקב גשמי החורף המועטים. כמות הגשמים המצטברת בין החודשים נובמבר 2007 ופברואר 2008 הגיעה ל-55% בלבד מהכמות השנתית הממוצעת האופינית לעונה זו בדרום הגדה המערבית ומדידות מי הגשמים בחברון וביריחו הצביעו על 0 מילימטרים בחודש מרץ 2008. הנפגעים העיקריים הם רועי צאן ובדואים המתגוררים בנפות הדרומיות ובעמק הירדן. לרועי הצאן, הנתונים זה כבר במעגל קשה של חובות ועני, צפויה כעת שנה שבמהלכה יעמדו לרשותם שטחי מרעה מועטים, כמות מוגבלת ביותר של גידולי מספוא וכמות מועטה או אפסית של מי שתייה. יתירה מזאת, במהלך ינואר 2008, נפגעו אזורים רבים מהקרה הקשה ביותר ששררה באזור מזה עשר שנים, ומרוחות קרות וחזקות במיוחד. תנאי מזג האוויר הקשים פגעו ב-100% 70% מגידולי השטחים הפתוחים, וכן ב-30%-90% מגידולי החממה (לפי הערכות משרד החקלאות הפלסטיני - MoA). עקב כך, איבדו אלפי חקלאים את מקור הכנסתם העיקרי למשך 10 החודשים הבאים. מאות משפחות, שחלקן מתגוררות בצריפי פח או באוהלים ללא חימום, נאלצו לשרוד בתנאים קשים אשר הגיעו לעתים למינוס חמש (-5) מעלות צלזיוס. לאחרונה, הוענק למשפחות העניות ביותר סיוע באמצעות פרויקט במימון HERF³. משרד החקלאות הפלסטיני הכריז כי בכונתו להעניק פיצויים בגין חלק מהנזקים שנגרמו עקב הקרה, וארגוני סיוע החלו בהעברת מימון המיועד להתמודדות עם משבר האקלים. עם זאת, עדיין נותר פער גדול אותו יש להשלים על מנת למנוע משבר הומניטרי קשה. ניתן לעיין בפנייה משולבת מטעם מספר גופים (הרש"פ, האו"ם וארגונים לא ממשלתיים), המציעה פעולה רב-תחומית ומיידית המיועדת לסייע למשפחות הנפגעות, בכתובת http://www.apis.ps/monitor.php?menu_name=monitor.

הארגונים הבאים, בהם סוכנויות או"ם, ארגונים בינלאומיים, וארגונים המעורבים בארגון קבוצות עבודה סיפקו מידע לדו"ח:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Program (UNDP), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Program (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence of Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG) and members of the Temporary International Mechanism. (TIM).

סקירה כללית – מיקוד אזורי

הגדה המערבית לרבות ירושלים המזרחית

בסכנת הריסה על ידי צה"ל: המקרה של הכפר אל-עקבה (נפת טובאס) הכפר אל-עקבה, המונה כ-250 פלסטינים⁴, שוכן באזור C בקצה עמק הירדן, כ-17 ק"מ ממזרח לעיר טובאס. לדברי התושבים, בבעלותם כ-3,500 דונמים של קרקעות רשומות בטאבו, שעליהן שוכן הכפר. תושבי הכפר מתפרנסים בעיקר מחקלאות ומרעיית צאן וסך כל העדרים שברשותם מונים כ-800 ראשים של חיות משק שונות.

הכפר מורכב מ-45 מבנים, אשר ל-35 מתוכם הונפקו צווי הפסקת עבודה בגין היעדר אישור בנייה (לכמה מהמבנים האמורים הונפקו בשלב מאוחר יותר צווי הריסה). לפני עשר שנים, הגישה מועצת הכפר בקשה לתוכנית מתאר, אשר תאפשר לתושבי הכפר לקבל אישור בנייה, אולם הבקשה מצויה בבדיקה עד היום. צו הפסקת העבודה האחרון שהונפק התקבל בתאריך 13 במרץ 2008. מועצת הכפר אל-עקבה הגישה בקשה לקבלת אישור בנייה בדיעבד עבור המבנים שבגינם הונפק הצו בחודש מרץ.

בשנת 2003, הונפקו שלושה-עשר צווי הריסה כנגד מסגד הכפר, גן ילדים, משרד התאחדות נשות הכפר, מרפאה, הבניין המשמש לאחסון מחולל החשמל וכנגד מספר מבנים אחרים. מועצת הכפר אל-עקבה הגישה עתירה לבית הדין הגבוה לצדק בישראל (בג"צ) כנגד צוים אלו, ובית הדין הקפיא את ביצוע הצווים עד ליישוב התיק. לדברי מועצת הכפר, גורמים בצה"ל הציעו, בעל-פה, כי הם יאפשרו מתן אישורים עבור מבנים הממוקמים בשטח קטן בתחומי הכפר בלבד, במקום שבו שוכנים המסגד, גן הילדים ומספר בתים. (לפרטים לגבי ההתפתחויות בתיק זה, נא לפנות אל OCHA).

נמשך המשא ומתן בנושא משכורות עובדי הציבור הפלסטינים

במהלך חודש מרץ, התקיימה סדרת דיונים בין איגודי עובדי המגזר הציבורי (UPSE), מורים ועובדי מערכת הבריאות, לבין הממשלת הרשות הפלסטינית (רש"פ) בנושא הפיגורים בתשלום משכורותיהם של עובדי הרש"פ. מאז חודש יולי 2007, משולם לעובדי הרש"פ מדי חודש סכום בסך 1,000 ₪ (או כ-260 דולר)⁵ עבור פיגורים בתשלום משכורותיהם, יחד עם משכורתם החודשית. העובדים סבורים שסכום זה אינו מספק. בחודש מרץ, איימו עובדי הרש"פ כי יקיימו סדרה של שביתות בתביעה להעלאת שכר אשר תכלול את מלוא הסכום הכלול בפיגור בתשלום משכורותיהם וכן פיצוי עבור יוקר המחיה. בתאריך 15 במרץ 2008, הוקמה ועדת שרים לצורך קיום דיונים בדבר שיטות להעברת המשכורות המעוכבות אל העובדים. אי לכך, הקפואו האיגודים את כל פעילויות המחאה המתוכננות והכריזו על הפוגה בת 10 ימים במאבקם מול הממשלה הפלסטינית. בתאריך 30 במרץ 2008, לאחר סיום הפוגה, הכריזו עובדי הרש"פ על שביתת מחאה כנגד אי-מילוי תביעותיהם. לפי דובר UPSE, המשמעות של כל אחד מהמורים השובתים היא ש-1.2 מיליון ילדים לא ילכו לבית הספר. (לא ניתן לקבל בשלב זה מידע לגבי ההשלכות של השביתות במגזר שירותי הבריאות).

עדכון בנושא סגירת אגודות צדקה והפקעת נכסים בעיר חברון

בעקבות צווי הסגירה וההפקעה שהונפקו כנגד אגודת הצדקה האיסלאמית⁶ והתאחדות הנוער האיסלאמי בעיר חברון במהלך חודש פברואר⁷, ביצע צה"ל מספר פשיטות במוסדות האמורים במהלך חודש מרץ ומספר דיירים פונו מהם, ביניהם: - בתאריך 6 במרץ, פשטו כוחות צה"ל על מחסן (בשטח 1,150 מטרים רבועים) המשמש לאחסון מזון, ציוד משרדי ובגדים עבור בתי יתומים שבבעלות ובתפעול אגודת הצדקה האיסלאמית והחרימו את רכוש האגודה.

- בתאריך 24 במרץ, סרקו כוחות צה"ל בית יתומים המאכלס 200 ילדים ובתאריך 29 במרץ, נסרק בית יתומים המונה 180 ילדות. גורמים בצה"ל מסרו לבתי היתומים הודעה בע"פ כי הם ייסגרו בתאריך 1 באפריל.
- בעקבות הפשיטה שערך צה"ל במשרדי הנהלת התאחדות הנוער האיסלאמי, הצטוו מספר בתי עסק השוכנים במשרד ההנהלה לסלק מהמקום את חפציהם ולסגור את עסקיהם עד לתאריך 1 באפריל.
- כמה מבעלי העסקים הצליחו להשיג דחייה בביצוע צו הסגירה, או להביא להקפאת הצו, לאחר תיאום נוסף עם היועץ המשפטי של המנהל האזרחי הישראלי. קיימת הבנה בין מנהלת התיאום והקישור הישראלית (מת"ק - DCL) לבין הרש"פ כי צו צבאי לא ייושם במלואו לפני הגשת עתירות לבג"צ. בשלב זה, מנהל השר הפלסטיני לעניינים אזרחיים התייעצויות עם גורמים בצד הישראלי על מנת להביא לפתרון הבעיה. (לפרטים נוספים לגבי ההתפתחויות אחרונות, נא לפנות אל OCHA).

הגנה על אזרחים

ניתוח הנתונים אודות הגנה על אזרחים

במהלך חודש מרץ 2008, גבה הסכסוך הישראלי-פלסטיני את חייהם של 113 פלסטינים (ביניהם 28 ילדים ו-6 נשים). כולם, למעט שניים, נהרגו בידי צה"ל, ושניים שנהרגו בידי מתנחלים ישראלים בנפות חברון ורמאללה. שבעים ושישה (76) אחוזים מההרוגים נפגעו ברצועת עזה בארבעת הימים הראשונים של החודש, במהלך מבצע "חורף חם" שערך צה"ל. באופן דומה, מבין 337 הפלסטינים שנפצעו בתקריות של עימות ישיר במהלך החודש, 56% (189) נפגעו ברצועת עזה בין התאריכים 1-4 במרץ. גם החודש, מרבית ההרוגים ברצועת עזה נפגעו מטילי חיל האוויר ומאש חיה שירו כוחות צה"ל.

בגדה המערבית, נהרגו שמונה פלסטינים בתקריות של עימות ישיר, מתוכם ארבעה במבצע חשאי שערך צה"ל בנפת בית-לחם ושני ילדים נהרגו במהלך הפגנות מחאה כנגד המבצע הצבאי שערך צה"ל ברצועת עזה. יותר משליש מהפצועים (51 מתוך 122) נפגעו במהלך הפגנות מחאה כנגד מבצע "חורף חם" שהתקיימו החודש בגדה המערבית. כמעט כל הפצועים בהפגנות אלו נפגעו מאש חיה או מכדורי מתכת מצופים גומי שירו כוחות צה"ל. מבין 51 הפצועים, עשרים ותשעה (29) היו ילדים. כמות הפצועים במהלך חודש מרץ מהווה את הנתון החודשי הגבוה ביותר בגדה המערבית מאז חודש מרץ 2007, שבמהלכו יותר משליש מהפצועים (51 מתוך 141) נפגעו במהלך הפגנות מחאה כנגד הגדר.

אחד-עשר (11) ישראלים נהרגו במהלך חודש זה; שמונה (ביניהם ארבעה ילדים) נהרגו בידי חמוש פלסטיני במהלך פיגוע בישיבה במערב ירושלים ושלושה חיילי צה"ל נהרגו ברצועת עזה. 54 ישראלים נפצעו באירועי עימות ישיר, ביניהם: 18 חיילי צה"ל ברצועת עזה; 14 ישראלים ו-4 חיילי צה"ל בגדה המערבית; שמונה נפגעו מטילים ששוגרו מרצועת עזה אל עבר הנגב המערבי; אחד נפגע מאש חיה בסמוך לגבול רצועת עזה; ותשעה (ביניהם ילד אחד) נפצעו מאש חיה במהלך הפיגוע בישיבה.

בנוסף לאירועי העימות הישיר, נהרגו שני פלסטינים ושניים נפצעו כתוצאה מטיפול רשלני בנשק, שלושה גברים נהרגו בהתמוטטות מנהרה לאורך גבול עזה-מצרים ואישה אחת נפטרה מהתקף לב כאשר כוחות צה"ל הסתערו על ביתה בנפת שכם במטרה לעצור את אחיינה. עשרה פלסטינים נהרגו ו-40 נפצעו כתוצאה מאלימות פנימית, מרביתם נפגעו במסגרת סכסוכי חמולות ואיש מהם לא נפגע במסגרת עימותים בין הפלגים השונים.⁸

הידוק ההגבלות על התקשורת

תקשורת חופשית הנה מרכיב חיוני במצבים שבהם נמשכת הפגיעה בזכויות האדם. למרות שכבר דווחו בעבר על הגבלות שהוטלו על אמצעי התקשורת בשטח הפלסטיני הכבוש⁹, המצב החמיר בעקבות הבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית, שנערכו בינואר 2006. עיתונאים פלסטינים מסרו שההגבלות הוחרפו מחדש לאחר השתלטות חמאס על רצועת עזה בחודש יוני 2007.

בעקבות פרוסום קריקטורה המטילה ספק בלגיטימיות של נציגי חמאס בשלטון, אסר ארגון חמאס על הפצת העיתון אל-יאום ברצועת עזה מאז תאריך 12 בפברואר 2008¹⁰. בגדה המערבית, ציינו עיתונאים כי הרשות הפלסטינית אוסרת על תחנת הטלוויזיה אל-אקצה, הקשורה לחמאס, לסקר אירועים באזור זה. קואליציה של עיתונאים עצמאיים פנתה אל פת"ח ואל חמאס בבקשה להתיר לאמצעי התקשורת הפלסטינית לפעול ביתר חופשיות בשטח הפלסטיני הכבוש. באותה העת, החליטו רשויות ישראל להחרים באופן רשמי את תחנת החדשות אל-ג'זירה, השוכנת בקטאר, עקב מה שהם מגדירים כסיקור חדשותי מוטה¹¹. במסגרת החרם שהכריז משרד החוץ הישראלי בתאריך 12 במרץ 2008, מסרבים נציגים רשמיים של ישראל להתראיין ברשת אל-ג'זירה.

על כל הנוגעים בדבר (הרש"פ, חמאס¹² ורשויות ישראל) לינקוט בצעדים הדרושים להבטחת הזכות לחופש דעה וביטוי ולאפשר את פעילותם של כלי התקשורת. עקרונות מהותיים אלה מנוסחים בהצהרה הבינלאומית בדבר זכויות האדם והם מפורטים שנית בסעיף 19 (2) של האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות: "לכל אדם תהא הזכות לחופש ביטוי; זכות זו תכלול את החופש לחפש, לקבל ולהעניק מידע ורעיונות מכל סוג, ללא קשר לגבולות, בין אם בע"פ, בכתב או בדפוס, בצורת אמנות, או בכל אמצעי אחר שייבחר".

הגנה על ילדים

ילדים מתחת לגיל 18 ממשיכים להוות קורבנות של הסכסוך הישראלי-פלסטיני והקונפליקט הפנימי בחברה הפלסטינית. החלטת מועצת הבטחון של האו"ם 1612 שהתקבלה ב-26 ביולי 2005 קובעת במפורש את הצורך להגן על ילדים במצבי קונפליקט מזויין. המדדים בפרק זה בדו"ח משמשים לניטור זכאותם של ילדים להגנה, כפי שהדבר נקבע בהחלטה.

במהלך חודש מרץ 2008, נהרגו 28 ילדים פלסטינים כתוצאה מהסכסוך עם ישראל (אחד בידי מתנחל ישראלי והשאר בידי צה"ל) וילד אחד נהרג מפגיעת כדור תועה בעיר עזה. למעט שניים, כל ההרוגים עקב אירועי עימות ישיר נפגעו ברצועת עזה ומרביתם (25) נפגעו בארבעת הימים הראשונים של החודש, במהלך מבצע "חורף חם". בין התאריכים 1-4 במרץ, נהרגו 12 ילדים ברצועת עזה מפגיעת טילי חיל האוויר ושמונה נהרגו מאש חיה. מחצית ההרוגים מפגיעת אש חיה נהרגו בעת ששהו בביתם. באחת התקריות במחנה הפליטים ג'באליה, נהרג נער בן 14 מירי צלף צה"ל בעת שניסה להביט מהחלון; אחותו בת ה-17 חשה לעזרתו, אך נורתה ונהרגה גם היא בידי כוחות צה"ל. ילדה פלסטינית נוספת, בת 12, נהרגה מאש חיילי צה"ל בעת ששהתה בביתה; כוחות צה"ל לא אפשרו לאמבולנס פלסטיני לגשת אל האזור, והנערה דיממה למוות.

בניגוד למגמות שדווחו במהלך שלוש השנים האחרונות, כי מרבית הילדים הפצועים נפגעו בגדה המערבית, במהלך החודשיים האחרונים, עלה מספר הילדים הפצועים ברצועת עזה על הנתון המקביל בגדה המערבית. מתוך 93 הילדים שנפצעו במהלך אירועי עימות ישיר בחודש מרץ, היו 52 ברצועת עזה. בגדה המערבית, יותר משני שלישי (2/3) מהפציעות (28 מתוך 41) נגרמו במהלך הפגנות מחאה כנגד מבצע "חורף חם", שהתקיימו בתאריכים 2 ו-3 במרץ.

ילדים המוחזקים במעצר

לפחות 324 ילדים פלסטינים, ביניהם 3 ילדות, הוחזקו במתקני מעצר של ישראל בחודש מרץ. 13 ילדים הוחזקו במעצר מנהלי (ללא כתב אישום או משפט), נתון זה מהווה עלייה משמעותית בהשוואה לשלושה הילדים שהוחזקו במעצר מנהלי בחודש פברואר 2008. מבין סה"כ הילדים, הוחזקו 309 במתקני שירות בתי הסוהר הישראלי (שב"ס) ו-15 הוחזקו במרכזי מעצר של צה"ל. מבין הילדים המוחזקים במתקני השב"ס, 14.6% (45) הנם מתחת לגיל 16. השאר, 85.4% (264), הנם נערים בגילאי 16-17 (ביניהם שלוש נערות).

גישה, נזק ומתקפות על מוסדות חינוך

במהלך חודש מרץ, ערך צה"ל מספר פשיטות על מוסדות הקשורים לאגודת הצדקה האיטלקית בחברון, המעניקה מחסה, מזון ושירותי חינוך למאות ילדים מקומיים, ואשר שוכנת באזור H1 של העיר חברון¹³. לפי האמור בצו הסגירה וההחרמה שהונפק בחודש פברואר, מספר מוסדות הקשורים לאגודה נדרשים לסגור את שעריהם עד לתאריך 1 באפריל 2008. (ראו סעיף מיקוד אזורי).

במהלך חודש מרץ, ביצעו מתנחלים ישראלים מספר תקיפות כנגד בתי ספר ותלמידים פלסטינים בקהילות פגיעות בנפת חברון. בית הספר קורטובה, אשר שימש מטרה להתקפות חוזרות ונשנות מצד מתנחלים, ספג נזקים לאחר שהותקף פעמיים. אחת המתקפות התרחשה במהלך חגיגות חג הפורים. בנוסף לכך, תלמידים מהכפר א-טוואני, בדרום נפת חברון, הותקפו בידי מתנחלים ישראלים המתגוררים בחוות מעון, אשר יידו לעברם אבנים וקיללו אותם בסוף חודש מרץ. צה"ל התחייב ללוות את הילדים מא-טוואני לאורך כל הדרך אל בית הספר. אולם במהלך החודש האחרון, צה"ל חדל לעשות זאת מדי פעם, ועזב את הילדים במחצית הדרך. מצב זה הוחרף עוד יותר לאחר שהמתנחלים התקינו שער המונע גישה של כלי רכב אל בית הספר. צה"ל לא הסיר את השער, והודיע ל-OCHA כי הוא ממוקם על דרך פרטית. תצפיות שטח הצביעו על כך שבמהלך חגי ישראל, עולה הסבירות למתקפות מצד מתנחלי חברון. הדבר מעלה חששות כבדים בנוגע לביטחונם של התלמידים במהלך חג הפסח. (לתקריות קודמות של אלימות מצד מתנחלי חברון במהלך חגי ישראל, ראו מעקב הומניטרי, ספטמבר 2007).

מספר בתי ספר בעזה ניזוקו או שפעילותם הסדירה שובשה במהלך מבצע "חורף חם" שערך צה"ל בתחילת החודש (לפרטים נוספים, ראו מעקב הומניטרי, פברואר 2008).

מקורות ורציונאל

שלושה גורמים חברו יחד ותרמו להיווצרות המשבר ההומניטרי בשטחים הכבושים:

1. העדר הגנה על אזרחים והתגברות האלימות. 2. החמרת ההגבלות על התנועה בשטחים הכבושים ו-3. המשבר הפיננסי והמוסדי שפקד את הרשות הפלסטינית (רש"פ) בעיקבות ניצחונה של תנועת החמאס בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית (PLC) שנערכו בינואר 2006. משבר זה הסתיים ביוני 2007 אך אותותיו עדיין ניכרים.

אירגון OCHA עוקב משנת 2002 אחר ההתפתחויות בשטחים הכבושים ומדווח מדי חודש על נושאים של הגנה על אזרחים והגבלות התנועה בשטחים הכבושים. ואולם, בעיקבות ההידרדרות הנמשכת במצב ההומניטרי בשטחים הכבושים, חברו יחד מספר סוכנויות של האו"ם ואירגונים לא ממשלתיים שהשתתפו בפניה המושלבת לגיוס תרומות (CAP) 2006 והפיקו יחדיו את **המעקב הומניטרי**. זהו פירסום חודשי ובו מעקב שיטתי אחר ההתפתחויות בשטח, תוך התמקדות במדדים הומניטריים עיקריים בסקטורים הבאים: הגנה על אזרחים, הגנה על ילדים, תנאים סוציו-אקונומיים, בריאות, כולל תמיכה פסיכו-סוציאלית, בטחון במזון, חקלאות, חינוך, מים ותברואה. דיווח זה כולל גם מידע על הגבלות תנועה וחופש גישה

הומניטרי ומעקב אחרי התחייבויות ברטיני משנת 2002. (התחייבויות שנתנה ממשלת ישראל לשליחת מזכ"ל האו"ם שבקרה באיזור ב- 2002 וענין הבטחת עקרונות ההגנה על אזרחים והבטחת גישה הומניטרית).

המעקב ההומניטרי הנוכחי מסתמך על החלטות מועצת הבטחון, ההכרזה האוניברסאלית על זכויות האדם, ההחוק ההומניטרי הבינלאומי (IHL) והסכם המעברים (AMA) ושואב מהם את הסטנדרטים לניטור מדדי ההגנה, הגישה וחופש התנועה. המגזרים השונים קבעו את העקרונות ההומניטריים המקובלים כנקודת התייחסות התחלתית ופתחו מדדים שבאמצעותם ניתן לאמוד את המצב ההומניטרי במצב של קונפליקט ממושך ומתמשך, כמו זה השורר בשטחים הכבושים. (ראו הגדרת המדדים בסעיף "הגדרת מושגים בטבלאות").

המעקב ההומניטרי משתמש בשילוב של מדדים הומניטריים, בתצפיות שדה מאוששות, ובדיווחים ממקורות מוסמכים על המצב הסוציו-אקונומי וההומניטרי השורר בשטחים הכבושים, על מנת לנתח באמצעותם את המצב. בכוחן של שיטות מגוונות אלה לספק נקודות מבט שונות על המצב השורר בשטחים. המדדים ההומניטריים חושפים שינויים בטווח הרחוק יותר, כמו גם הסתמנות של מגמות חדשות מדי חודש. תצפיות השדה ממחישות סימנים של מתח שעשוי להצביע על שינויים עתידיים. הדו"חות מספקים מידע ספציפי בנושאים ממוקדים או מתארים את התמונה הרחבה יותר על הנעשה בשטחים הכבושים.

הגדרות

הגנה על אזרחים

1. מספר הנפגעים הפלסטינים והישראלים (הרוגים ופצועים) כתוצאה ישירה מהסכסוך. המקור: OCHA. הנפגעים הנכללים בנתונים אלה כוללים את כלל הנפגעים כתוצאה ישירה מהסכסוך עם ישראל וכיבוש השטחים על ידה, כולל מבצעים צבאיים, הפגזות ארטילריה, מבצעי חיפוש ומעצר, הפגנות נגד הגדר, חיסולים ממוקדים, אלימות מתנחלים וכו'. הנתונים אינם כוללים נפגעים באירועים הקשורים לסכסוך בעקיפין, כגון נפגעים מהתפוצצות עצמים לא מזוהים (נפל תחמושת) וארועים שנסיבותיהם אינן ברורות או שהן שנויות במחלוקת. הנתונים מתייחסים לכלל הנפגעים, בכל הגילאים ומשני המינים גם יחד.
2. מספר הנפגעים הפלסטינים כתוצאה מאלימות פנימית. המקור: OCHA. על הנפגעים הכלולים בקטגוריה זו נמנים קורבנות מעשי איבה בין הפלגים הפלסטיניים היריבים, מאבקים בין משפחות, הפגנות פנימיות, (הקשורות לעימות/כיבוש) וכן ירי באנשים החשודים בשיתוף פעולה עם ישראל. הדיווח השיטתי על אירועים אלה החל במאי 2006 והנתונים המתייחסים לתקופות קודמות אינם מלאים.
3. מספר מבצעי החיפוש והמעצר, מספר המעצרים והעיכובים לחקירה. המקור: OCHA. מדדים אלה מתייחסים לפעולות המבוצעות על ידי כוחות הבטחון הישראליים ושבמהלכם מתבצעים חיפושים בבתי התושבים. מאז ההתנתקות החד-צדדית של ישראל מרצועת עזה, מרביתן של פעולות אלה מתבצעות בערי ובכפרי הגדה המערבית ובמהלכן מתבצעים לעיתים קרובות מעצרים. עיכוב לחקירה (ללא מעצר) נמשך בדרך כלל ימים מספר, אבל ניתן להאריך את משך העיכוב לשלושה חודשים ואף יותר.

הגנה על ילדים

4. מספר הילדים הפלסטינים שנהרגו כתוצאה ישירה מהסכסוך. המקור: OCHA. מדד זה משמש לניטור החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מס' 1612, שהתקבלה ב-26 ביולי 2005 ומתייחסת להגנה על ילדים בסכסוכים מזוינים. ילדים נפגעים ונהרגים בתקריות הקשורות ישירות לסכסוך והכיבוש. הנתונים כוללים ילדים שנהרגו בעת מבצעים של צה"ל, הפגזות ארטילריה, מבצעי חיפוש ומעצר, הפגנות נגד הגדר, חיסולים ממוקדים, אלימות מתנחלים וכו'.
5. מספר הילדים הפלסטינים שנפצעו כתוצאה ישירה מהסכסוך. המקור: OCHA. מדד זה משמש לניטור החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מס' 1612. ילדים נפגעים בתקריות הקשורות ישירות לסכסוך והכיבוש. הנתונים כוללים ילדים שנהרגו בעת מבצעים של צה"ל, הפגזות ארטילריה, מבצעי חיפוש ומעצר, הפגנות נגד הגדר, חיסולים ממוקדים, אלימות מתנחלים וכו'.
6. מספר הילדים הישראליים שנהרגו כתוצאה ישירה מהסכסוך. המקור: OCHA. מדד זה משמש לניטור החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מס' 1612.
7. מספר הילדים הישראליים שנפצעו כתוצאה ישירה מהסכסוך. המקור: OCHA. מדד זה משמש לניטור החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מס' 1612.

8. מספר הילדים הפלסטינים שנהרגו כתוצאה עקיפה מהסכסוך. אלה הם ילדים שנהרגו בתקריות הקשורות בעקיפין לסכסוך ולכיבוש, כגון התפוצצות עצמים לא מזוהים (נפל תחמושת), תאונות דרכים בשטחים בהן מעורבים כלי רכב ישראליים, התפוצצות רקטות מתוצרת מקומית (קסאמים), מוות בבתי כלא, מוות ממחלה כאשר סביר להניח שהמוות אירע בשל התנאים הרפואיים השוררים בעת מבצע צבאי או כאשר הגישה לקבלת טיפול רפואי נמנעה.
9. מספר הילדים הפלסטינים שנהרגו כתוצאה מאלימות פנים פלסטינית. המקור: OCHA. מדד זה משמש לניטור החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מס' 1612. ילדים נהרגים בתקריות כתוצאה של מאבקים בין הפלגים או בין משפחות, הפגנות פנימיות (הקשורות לעימות/כיבוש) וכן ירי באנשים החשודים בשיתוף פעולה עם ישראל. הדיווח השיטתי על אירועים אלה החל במאי 2006 ונהגונים המתיחסים לתקופות קודמות אינם מלאים. הנתונים אינם כוללים את מספר הילדים שנהרגו כתוצאה מרשלנות בטיפול בחומרי נפץ.
10. מספר הילדים הפלסטינים המוחזקים במעצר על ידי הרשויות הישראליות. המקור: DCI, מ-1 בינואר 2007. מדד זה משקף את הרמה הכללית של המתיחות בגדה המערבית. אמנת האו"ם לזכויות הילד קובעת כי שלילת חופש מילדים צריכה להיות בחזקת המוצא האחרון ולפרק הזמן הקצר ביותר.

אלימות ורכוש פרטי

11. תקריות בהן מעורבים מתנחלים. המקור: OCHA. מדד זה מצביע על רמת המתח השורר בין פלסטינים ומתנחלים בגדה המערבית. תקרית היא אירוע שבמהלכו מתבצעת פעולה אלימה על ידי מתנחל כנגד פלסטיני או להפך, או כנגד זר המתגורר בקהילה פלסטינית (כגון משקיפים בינלאומיים) והיכול להסתיים במוות או בפציעה, אך לא בהכרח. בפעולה האלימה יכולה להיות מעורבת מכונית – ידוי אבנים במכונית נוסעת או נהיגה פרועה ברכב באופן שמסכן עוברי אורח כל צורה של התגרות כגון הפחדה או איום פיזי, ידוי אבנים, מרדף אחרי בני אדם מבלי לגרום לנפגעים. תקרית הקשורה ברכוש, נזק לבית פרטי, אדמה, מקנה, וכדומה וכל תקרית שמהלכה מתבצעת השגת גבול או כניסה לשטח פרטי. מדדים אלה מתייחסים גם לתקריות בהן צה"ל סוגר שטח מסויים לכניסת פלסטיני בשל נוכחות או פעילות מתנחלים במקום.
12. מספר רקטות הקסאם מתוצרת עצמית, פגזי ארטילריה של צה"ל ותקיפות חיל האוויר הישראלי ברצועת עזה וממנה. המקור: משרד OCHA בעיר עזה, בהסתמך על נתונים משניים המסופקים על ידי אונר"א ומשרד הקישור הפלסטיני. מדדים אלה מצביעים על מגמות ועל רמת הסכסוך ברצועת עזה. הנתונים כוללים רקטות קסאם שנורו מהרצועה לעבר ישראל אך התפוצצו בשטחה.
13. לפני יולי 2007 הנתונים אודות ירי פצצות מרגמה התייחסו למספר הפצמ"רים שנורו לעבר יחידות צה"ל ברצועה. מאז יולי 2007 מתבצע פילוח של נתון זה.
14. מספר המבנים שצה"ל הרס בגדה המערבית וברצועת עזה. המקור: OCHA. מבנה נחשב להרוס כאשר הוא נהרס לחלוטין, ניזוק ללא תקנה באופן כזה שיש צורך להרוס אותו עד היסוד לפני שניתן להתחיל בפעולות שיקוף המספר כולל מבנים שנהרסו בידי בעליהם עקב גבלת צו הריסה מהשלטונות הישראליים. מרבית הריסות המבנים מתבצעות כאשר למבנה אין, לכאורה, רשיון בנייה תקף, חלק מההריסות מתבצעות בעת פעילות צבאית ואחרות בשל בניית הגדר. ברצועת עזה מרבית ההריסות מתבצעות בעת תקיפה של חיל האוויר הישראלי או בעת פלישה קרקעית. מבנה מיושב הוא מבנה שבו מתגוררים בני אדם, או חוסים בו זמנית לצרכים עונתיים, כמו למשל בעונת קטיף הזיתים.

גישה וחופש תנועה

15. מכשולים פיזיים של צה"ל בגדה המערבית. המקור: OCHA. תנועת הפלסטינים בגדה המערבית מוגבלת על ידי סדרת מכשולים פיזיים כגון מחסומים, חסימות דרכים (באמצעות קוביות בטון), תעלות, תלי עפר וכדומה. מחסומי פתע משבשים עוד יותר את חופש התנועה בהיותם מוצבים בשעות שיא בתנועה, בשעות הבוקר ולפנות ערב. עיכובים של יותר משעה נרשמים בדרך כלל במחסומים ניידים ובשל טבעם הלא צפוי מתקשים הפלסטינים לתכנן את נסיעותיהם. אירועי עוצר המתחילים בחודש מסויים ונמשכים גם בחודש שאחריו נספרות כתקרית אחת. ב-2007 היו שלוש תקריות מעין אלה.
16. עוצר המוטל על ידי צה"ל - המקור: OCHA. משך העוצר נספר פעם אחת עבור כל אירוע. עוצר המוטל על מספר שכונות בעת ובעונה אחת נספר כאירוע אחד. עוצר המוסר ומוטל שנית באותו יום נספר כשתי תקריות. אירוע עוצר אחד יכול להמשך מספר ימים.
17. תקריות גישה המדווחות על ידי אירגונים בינלאומיים. המקור: טופסי דיווח של ACIS הנאספים על עדי עובדי OCHA ו-UNRWA בגדה המערבית וברצועת עזה. החלטת מועצת הבטחון 1405 שהתקבלה ב-2002 מדגישה את "הדחיפות והחיוניות של גישה חופשית לאירגונים הומניטריים ואירגוני בריאות עבור האוכלוסיה האזרחית הפלסטינית". בנוסף, ממשלת ישראל התחייבה "לסייע לפעולתם השוטפת של אירגוני הסיוע הבינלאומיים..." (התחייבות ברטיני, 2002). בשיחות בין UNSCO וגורמים צבאיים ישראליים סוכם כי אנשי אירגונים בינלאומיים לא אמורים להמתין במעבר ארז יותר מ-20 דקות.
18. תקריות עם אמבולנסים - עיכוב ומניע גישה בגדה המערבית ותנועה לצרכים רפואיים מרצועת עזה. המקור: הסהר האדום הפלסטיני (PRCS) ואירגון הבריאות העולמי WHO. התקריות דווחו על ידי

צוותי הסהר האדום הפלסטיני במחסומים בגדה המערבית. רק תקריות בהן נוצר עיכוב של למעלה מ-30 דקות מדווחות. חולים בעלי הפניות רפואיות מטעם משרד הבריאות הפלסטיני, הזקוקים לטיפול רפואי מחוץ לרצועת עזה, נדרשים לנסוע לגדה המערבית, כולל ירושלים המזרחית או לישראל, דרך מעבר ארז. חולים הזקוקים לטיפול רפואי בחו"ל נדרשים לצאת את הרצועה דרך מעבר רפיח. חולים המבקשים להיכנס לישראל או לעבור דרכה לגדה או לירדן נדרשים לקבל היתרים מהשלטונות הישראליים.

19. גישה חיצונית אל ומהשטחים הכבושים – ימי סגר. המקור: משרד העבודה הפלסטיני, דוחות סגר, דו"ח מעקב דו שבועי של OCHA אחר יישום הסכם המעברים (AMA). ימי סגר הם ימים בהם תושבי הגדה המערבית אינם יכולים להיכנס לירושלים או לישראל, ללא קשר להיתרים התקפים שבידיהם. בדרך כלל איסור זה איננו חל על עובדי אירגונים בינלאומיים, צוותים רפואיים, מקרים הומניטריים ועל פלסטינים מהגדה הבאים להתדיין בבתי משפט ישראליים. ברצועת עזה ימי הסגר הם ימים בהם מעבר ארז סגור בפני פלסטינים, כמדווח בדוחות AMA הדו-שבועיים.
20. תנועת אנשים אל ומחוץ לרצועת עזה – ממוצע יומי. המקור: משרד OCHA בעיר עזה; משטרת הדרכונים והגבולות של הרש"פ (הרשות הפלסטינית); צוות הסיוע האירופי במעבר הגבול רפיח (EU BAM). שלטונות ישראל מפקחים מרחוק על העוברים ושבים במעבר רפיח ובסמכותם למנוע מעבר של אנשים מצד לצד. מעבר רפיח איננו יכול לתפקד ללא נוכחות צוות ה- EU BAM התלוי במעבר כרם שלום הנמצא בשליטה ישראלית על מנת להגיע לרפיח.
21. תפעול מעברי הרצועה – אחוז הימים בהם פועלים המעברים (מכלל הימים המתוכננים לעבודה, לא כולל שבתונים). המקור: דו"ח מעקב דו-שבועי ליישום AMA 1. מעבר קרני מתוכנן לפעול ששה ימים בשבוע; 2. מעבר סופה מתוכנן לפעול חמישה ימים ולעיתים הוא פועל יום נוסף על מנת לאפשר הכנסת סחורות אחרות מלבד חצץ. 3. צינור הדלק נבחל עוז מתוכנן לעבוד ששה ימים בשבוע.
22. תנועת סחורות במעבר קרני – ממוצע יומי. המקור: דו"ח מעקב דו-שבועי ליישום AMA. הממוצע היומי של משאיות מטען העוברות בקרני מחושב על בסיס מספר ימי התפעול המתוכננים. מעבר קרני הנו המעבר המסחרי העיקרי לצורך יבוא ויצוא סחורות אל ומחוץ לרצועה וכן עבור יבוא הומניטרי. על פי הסכם המעברים (AMA) שנחתם בין ממשלת ישראל והרש"פ בנובמבר 2005, לפחות 150 משאיות יצוא היו צריכות לצאת את הרצועה מדי יום בשנת 2006 ומספר זה היה אמור להגיע ל-400 משאיות יצוא ליום עד 31 בדצמבר 2006.
23. יבוא אחר לרצועת עזה – סה"כ. המקור: UNSCO. מדד זה משקף את סה"כ מטעני היבוא החודשיים של חצץ (דרך מעבר סופה) ודלק (דרך צינור הדלק נבחל עוז) אל תוך הרצועה.

תנאים סוציו-אקונומיים

24. שיעור האבטלה – "הגדרה גמישה". המקור: סקר כוח העבודה של הלשכה המרכזית הפלסטינית לסטטיסטיקה (פלמ"ס - PCBS). בהקשר של סכסוך מתמשך, הגדרה סטנדרטית של אבטלה (המתייחסת לסך כל המובטלים מבקשי העבודה בפועל במשק) עלולה להיות לא מדויקת ולא משקפת את המצב לאשורו מאחר ומספר ניכר של עובדים מובטלים חדלו זה כבר לחפש עבודה. לפיכך, אנו מיישמים "הגדרה מקלה" של האבטלה, על ידי הוספת מספר האנשים המובטלים, אף שכרגע הם אינם נמנים על מבקשי העבודה האקטיביים ("לא פעילים") לסך כל האנשים המובטלים (והמחפשים עבודה) על פי הסטנדרטים והקריטריונים של אירגון העבודה הבינלאומי (ILO).
25. משקי בית החיים בעוני – מבוסס צריכה. המקור: פלמ"ס. קו העוני מציין רמת הכנסה שמתחתיה יתקשה האדם לרכוש את המוצרים והמצרכים הדרושים למחייתו. קו העוני הפלסטיני הרשמי (קו יחסי) מתבסס על הצריכה הממוצעת של מצרכים חיוניים (מזון, ביגוד, דיור, אספקה שוטפת לצורכי משק הבית, מוצרי טיפוח אישי והיגיינה, תחבורה וחינוך) על ידי משפחה בת שש נפשות. לרבעון השני (Q2) של שנת 2006, מעריך הפלמ"ס כי קו העוני הפלסטיני עומד על 2,143 ש"ח. העוני המרוד / העמוק מחושב באופן שכלול תקציב עבור מזון, ביגוד ודיור עבור משפחת בת 6 נפשות והוא עומד על 1,732 ש"ח בשנת 2005 (המקור: פלמ"ס). נתוני הפלמ"ס אינם מאפשרים להפריד נתונים אלה עבור הגדה המערבית ורצועת עזה.
26. מספר הפלסטינים המועסקים בישראל ובהתנחלויות: המקור: סקר כוח העבודה של הפלמ"ס. בשנת 2000, כ-146,000 פלסטינים תושבי השטחים הכבושים הועסקו בישראל ובהתנחלויות. נתון זה מהווה כ-3% מכוח העבודה הפלסטיני ומראה עד כמה חשובה לפלסטינים גישה לשוק העבודה בישראל.
27. יחס התלות הכלכלית. המקור: סקר כוח העבודה של הפלמ"ס. גודל האוכלוסיה (מספר התושבים) חלקי מספר המועסקים. ככל שהיחס גדול יותר כך גדלה התלות של האוכלוסיה המובטלת בזו המועסקת.
28. מדד המחירים לצרכן (CPI) - מודד שינויים במחירים לצרכן של סחורות ושירותים בפרקי זמן נתונים, ומספק מידע על גובה האינפלציה. המקור: פלמ"ס, דו"ח מדד המחירים לצרכן, רבעוני ושנתי, זמן משנת 1996.
29. שכר יומי. המקור: סקר כוח העבודה של הפלמ"ס. סה"כ השכר היומי נטו המשולם לכלל העובדים במשק חלקי מספר ימי העבודה בתקופה נתונה (הערך החיצוני). על מנת לאמוד את כוח הקנייה יש להתייחס אל נתון זה בזיקה לשינויים במדד המחירים לצרכן.

בריאות

30. מספר הביקורים ברפואה ראשונית, על פי נותן השירות. המקור: מנהלת הרפואה הראשונית (PHC); המחלקה למרפאות לאם ולילד; מחלקת האפידמיולוגיה של UNRWA (שירותי חינוך). הנתונים נאספו על ידי אירגון הבריאות העולמי (WHO). מספר הביקורים ברפואה ראשונית על פי נותן השירות מצביע על זמינות השירותים הניתנים במרפאות משרד הבריאות הפלסטיני ו-UNRWA (שירותי חינוך) וכן על הזמינות והאופציות לרכישת שירותים פרטיים תמורת תשלום. המדד מראה גם את האופן שבו אילוצים כלכליים עשויים להשפיע על הבחירה בספקי שירותי בריאות. כל נתון חודשי יש להשוות לחודש הקודם וכן לחודש המקביל בשנה הקודמת או שנים קודמות. אירגונים לא ממשלתיים המספקים שירותי בריאות ברצועת עזה כוללים את הסהר האדום הפלסטיני (PRCS) האגודה הפלסטינית לשירותי בריאות (PMRS) ואיגוד עובדי הבריאות (UHCW). אלה הם האירגונים הלא ממשלתיים העיקריים המספקים שירותי בריאות ברצועה.
31. השיעור היחסי של שירות רפואי הניתן על ידי ספקי שירות שונים. המקור: תעודות לידה המוצגות במרפאות הרפואה הראשונית בעת מתן חיסון נגד שחפת (BCG), נרשם ומדווח על ידי WHO. מדד זה מצביע על יכולתו של השירות הציבורי לספק שירותי רפואה מונעת וכן על העומס המוטל על שירותים אלה. כמו כן, הוא מצביע על זמינות של שירותים אלטרנטיביים במגזר הפרטי ועל מידת הפנייה לשירותים פרטיים תמורת תשלום. המדד מצביע על האופן שבו מחסומים פיננסיים משפיעים על הנגישות של אנשים לשירותי בריאות ועל אפשרויות הבחירה של ספקי שירות. כל נתון חודשי יש להשוות לחודש הקודם וכן לחודש המקביל בשנה הקודמת או שנים קודמות.
32. מספר הפרטים הפרמצאוטיים הנמצאים במלאי חסר. המקור: בית המרקחת המרכזי של משרד הבריאות הפלסטיני, מדווח על ידי WHO. 'מלאי חסר' פירושו 'מלאי של פחות מחודש אחד'. ישנם 416 תרופות ו-596 פריטי ציוד מתכלה שצריכים להיות זמינים בכל עת במחסנים המרכזיים במלאי המספיק ליותר מ-3 חודשים על מנת להבטיח מענה מספק לצרכים הפרמצאוטיים. מדד זה מצביע על איכות המענה הרפואי כמו גם על היענות התורמים.
33. תת-תזונה בקרב ילדים בגילאי 12 – 9 חודשים ברצועת עזה ו-24 – 0 חודשים בגדה המערבית. המקור: בסיס נתונים חדש של משרד הבריאות הפלסטיני במסגרת דו"ח לאומי על מעקב תזונתי החל מ-יוני 2006 – המדד הוא 2SD. לצורך הערכת אנמיה ברצועת עזה, השתמשו באותו מקור מאז יוני 2006, ואילו לתקופה שבין ינואר ומאי 2006 השתמשו בבסיס הנתונים של המרפאות הראשוניות של משרד הבריאות הפלסטיני. למרות שהנתונים בשני בסיסי הנתונים מתייחסים לילדים בגילאי 12 – 9 חודשים, ונאספו בעת חיסוני החצבת, לא ניתן לזהות מגמות משום שהמתודולוגיה בה השתמשו בעת איסוף הנתונים שונה באורח מהותי בשני בסיסי הנתונים. ואולם, בסיס הנתונים החדש אמור להיות מהימן יותר מקודמו ואמור להצביע על שכיחות מדויקת יותר. בגדה המערבית, הנתונים מבסיס הנתונים החדש עדיין אינם זמינים. כמו כן, מאחר והנתונים בגדה המערבית נאספו במרפאות (ולא בעת החיסונים) הנתונים מייצגים פחות את כלל אוכלוסיית הילדים בגילאי 2-0. תת-משקל הוא המשקל היחסי לגיל והוא עלול להצביע על תת-תזונה חריפה. אנמיה היא חסר ברזל, כאשר רמת ההמוגלובין נמוכה מ- 11 mg / l. ממדים של תת-תזונה משמשים כאותות אזהרה מוקדמת לקראת התכנות של משבר הומניטרי כתוצאה מתזונה לקויה, תנאי חיים קשים ותנאי תברואה ואספקת מים לא נאותים. מדדים אלה מאפשרים לעקוב אחר ההשפעה וההשלכות של משבר כלכלי.
34. מספר הביקורים בשל שלשול קשה בילדי פליטים בגילאי 3 – 0 שנרשמו במרפאות UNRWA. המקור: המחלקה האפידמיולוגית של UNRWA בגדה המערבית וברצועת עזה. מדד זה מאפשר לעקוב אחר המצב התברואתי, האיכות והיעילות של התערבויות סביבתיות. נתונים חודשיים משוויים לנתוני החודשים המקבילים בשנים קודמות במטרה לעקוב אחר דפוסי תחלואה עונתיים.
35. מספר המטופלים החדש במרפאות הקהילתיות לבריאות הנפש, שירותי בריאות הנפש של משרד הבריאות הפלסטיני ומרפאות החוץ של בתי החולים והמרפאה לבריאות הנפש שבניהול GCMHP בעזה ובגדה המערבית. המקור: המחלקה האפידמיולוגית של UNRWA בגדה המערבית וברצועת עזה, משרד הבריאות הפלסטיני, מרכז המידע הפלסטיני לבריאות ומנהלת המרפאות הקהילתיות ברצועת עזה ובגדה המערבית. הנתונים נאספו על ידי WHO. נתון זה מצביע על השפעת המשבר הנוכחי על בריאות הנפש של הפלסטינים וכן נעל איכות השירותים הפסיכו-סוציאליים הזמינים לפלסטינים.

חקלאות

36. תפיסת אדמות מעובדות, יישור אדמות, אדמות מופרות, בדונמים – בגדה המערבית וברצועת עזה. מקורות: משרד החקלאות הפלסטיני, הועדות לסיוע חקלאי (PARC), נאסף על ידי FAO. "תפיסת אדמות" מתייחסת לאדמות חקלאיות ציבוריות או פרטיות, הנתפסות על ידי הבצא, מוחרמות או מעוקלות או שנעשות בלתי נגישות לחקלאים פלסטינים מסיבה כלשהי (בניית הגדר, בניית התנחלויות, כבישים, שטחים צבאיים סגורים וכו'). אדמה מיושרת היא אדמה ציבורית או פרטית שהבצא עקר ממנה את העצים ואת הגידולים, או שמנע את ישובה על ידי פלסטינים (בדרך כלל מסיבות בטחוניות). שטחים אלה נגישים לחקלאים פלסטינים לעיבוד מחודש לאחר ביצוע ה"יישור". האנשים המושפעים הם אלה אשר אדמותיהם נתפסו או יושרו וכתוצאה מכך נפגע מקור פרנסתם חלקית או באורח מלא. "אנשים מושפעים" הם בעלי האדמות בלבד, למרות שמעגל רחב יותר של

- אנשים נפגעו במקרים מעים אלה, למשל פועלים חקלאים וסוחרים. אדמות מופרות או משוקמות הן אדמות שלא שימשו בעבר לחקלאות והפכו לאדמות חקלאיות בזכות תוכניות פיתוח של יזמים פרטיים או אירגונים לא ממשלתיים/האו"ם. על פי רוב אדמות אלה הן אדמות פרטיות.
37. חממות שנהרסו או שוקמו – בגדה המערבית וברצועת עזה. מקורות: משרד החקלאות הפלסטיני, תועדות לסיוע חקלאי (PARC), נאסף על ידי FAO. הריסה משמעותה הרס מוחלט של חממה – המבנה עצמו והאדמה עליה הוקמה החממה. שיקום חממה פירושו הקמה מחדש של החממה על ידי בעליה או ביוזמה ובמימון של אירגונים לא ממשלתיים/האו"ם. האנשים המושפעים הם בעלי החממות שמקור פרנסתם ניגדע ועל כן הם הנפגעים.
38. מספר העצים שנהרסו. המקור: FAO, מנהלות משרד החקלאות הפלסטיני. עצים הרוסים הם עצים השייכים לפלסטינים ושנקרו, נשרפו או ניגדעו על ידי הרשויות הישראליות או על ידי מתנחלים. העצים הם בעיקר עצי זית אך הם יכולים להיות גם עצי פרי שונים (תפוזים, שקדים, אבוקדו וכו') ומהווים מקור הכנסה חשוב לבעליהם. האנשים המושפעים הם אלה המושפעים ישירות מהאובדן, כלומר בעלי המטעים ומשפחותיהם, למרות שמספר האנשים המושפעים גדול בהרבה וכולל גם את בני המשפחה המורחבת ואת העובדים בשכר.
39. תוצרת חקלאית המיובאת/מיוצאת מהרצועה וממנה – כמויות התוצרת החקלאית, כולל בעלי חיים, המיובאות ומיוצאות אל הצועה וממנה (הטונות). המקור: משרד החקלאות הפלסטיני, רצועת עזה, המנהלות לשיווק חקלאי.

בטחון במזון

40. מחיר קמעונאי של מוצרי מזון בסיסיים בגדה המערבית, בשקלים חדשים. המקור: תוכנית המזון העולמית של האו"ם (WFP), מערכת לניטור שווקים. סקר מחירי שוק של VAM הינו הכלי העיקרי שבאמצעותו רושם ה-WFP את מחירי הסחורות בשווקים המקומיים. המחירים נרשמים בשבוע הראשון בכל חודש בחנויות קמעונאיות בכל הנפות בשטחים הכבושים.
41. המחיר לצרכן של מוצרי מזון בסיסיים ברצועת עזה, בשקלים חדשים. המקור: תוכנית המזון העולמית של האו"ם (WFP), מערכת לניטור שווקים. סקר מחירי שוק של VAM הינו הכלי העיקרי שבאמצעותו רושם ה-WFP את מחירי הסחורות בשווקים המקומיים. המחירים נרשמים בשבוע הראשון בכל חודש מחנויות קמעונאיות בכל הנפות בשטחים הכבושים.
42. זמינות של מוצרים בסיסיים ברצועת עזה. המקור: המשרד הפלסטיני לכלכלה לאומית, נאסף על ידי WFP. מוצרים בסיסיים מתייחסים למוצרי מזון המשווקים על ידי סוחרים בשוק החופשי ונגישים לכלל האוכלוסייה (לא כולל אספקה הומניטרית המחולקת על ידי אירגוני הסיוע למוטבים בלבד). הזמינות של כל פריט מושווית להערכת הכמות היומית הדרושה מכל פריט ופריט על מנת לענות על הצרכים של כלל האוכלוסייה.
43. כמויות המזון המיובאות לרצועת עזה. המקור: Paltrade, נאסף על ידי WFP. סך הכל כמויות המזון המיובאות לרצועה – כולל אספקת מזון מסחרית והומניטרית. זמינות כל פריט מושווית לכמות המוערכת הדרושה מאותו פריט.
44. שלל הדגה ברצועת עזה. המקור: משרד החקלאות הפלסטיני, נאסף על ידי WFP. דגים הם ספקי החלבון מן החי הזמין והזול ביותר ברצועת עזה. בנוסף, הדגים מהווים מקור פרנסה חשוב לדייגים ולבני משפחותיהם. על פי הסכמי אוסלו, לפלסטינים הזכות לדוג במימי הים התיכון במרחק של 20 מילין ימיים מהחוף העזתי. במסגרת הבנות ברטיני, הסכימה ממשלת ישראל להתיר דייג פלסטיני במרחק של 12 מילין ימיים מהחוף. דייגים מורשים כעת לדוג במרחק של 6 מילין ימיים מהחוף, להוציא איזור ברוחב של 1.5 ו-1 מיל ימי מצפון ומדרום בהתאמה.
45. הנתונים הממוצעים לשנת 2006 מתבססים רק על נתונים מ-1 באפריל ועד 31 בדצמבר.

מים ותרואה

46. צריכת מים לאדם ליום – בליטרים – בגדה המערבית. הצריכה הממוצעת של מים לנפש ביום (כולל שימוש ביתי, חקלאי, שימוש לחיות משק בית ואובדן).
47. צריכת מים לאדם ליום – בליטרים – ברצועת עזה. הצריכה הממוצעת של מים לנפש ביום (כולל שימוש ביתי, חקלאי, שימוש לחיות משק בית ואובדן).
48. מחיר של מים במיכלית בגדה המערבית – בשקלים. המחירים נקובים בשקלים במטרה למנוע עיוותים כתוצאה מתנודות תדירות בשער הדולר).
49. מחיר של מים במיכלית ברצועת עזה – בשקלים. המחירים נקובים בשקלים במטרה למנוע עיוותים כתוצאה מתנודות תדירות בשער הדולר).
50. שעור משקי הבית המחוברים לרשת החשמל והמשלמים את חשבונותיהם עבור צריכת המים. נתון זה משקף את אחוז משקי הבית שמהם יכולות הרשויות המקומיות לגבות תשלומים עבור שירותים הניתנים להם.
51. אחוז מהכנסת משקי הבית המוצא על שירותי תברואה.
52. הנתונים הממוצעים לשנת 2006 מתבססים רק על נתונים מ-1 באפריל ועד 31 בדצמבר.
53. כיסוי עלויות של חשבונות מים של מועצות מקומיות ועיריות בגדה המערבית.
54. כיסוי עלויות של חשבונות מים של מועצות מקומיות ועיריות ברצועת עזה.

חינוך

55. מספר בתי הספר בהם שובשו הלימודים לפחות יום אחד – הגדה המערבית. המקור: המשרד הפלסטיני לחינוך ולהשכלה גבוהה, נאסף על ידי UNICEF. מדד זה מצביע על אפשרות הגישה של תלמידים לבתי הספר. "שיבוש מוחלט" [של הלימודים] פירושו כי כל המורים והתלמידים לא הצליחו להגיע לבית הספר ובשל כך היה בית הספר סגור באותו יום. "שיבוש חלקי" פירושו שחלק מהתלמידים ו/או המורים לא הצליחו להגיע לבית הספר ועל כן לא התקיימו לימודים בחלק מהכיתות.

56. מספר בתי הספר בהם שובשו הלימודים לפחות יום אחד – רצועת עזה. המקור: המשרד הפלסטיני לחינוך ולהשכלה גבוהה, נאסף על ידי UNICEF. מדד זה מצביע על אפשרות הגישה של תלמידים לבתי הספר.

בדו"ח המלא ניתן למצוא נתונים מפורטים במבט חודשי אודות הנושאים הבאים:

- **הגנה על אזרחים** – מספר ההרוגים והפצועים, ישראלים ופלסטינים כתוצאה ישירה מהסכסוך הישראלי-פלסטיני.
- **הגנה על אזרחים** – מספר ההרוגים והפצועים פלסטינים כתוצאה מהעימותים הפנימיים בין הפלגים הפלסטיניים.
- **הגנה על ילדים** – מספר ההרוגים והפצועים, ישראלים ופלסטינים כתוצאה ישירה מהסכסוך הישראלי-פלסטיני וכתוצאה מעימותים פנים פלסטיניים.
- **אלימות ופגיעה ברכוש פרטי** (אלימות מתנחלים; הריסות בתים)
- **גישה וחופש תנועה** – המכשולים הפיזיים ומשטר ההגבלות והיתרי התנועה בגדה וברצועה; יישום הסכם המעברים (AMA) ותפקוד המעברים העיקריים ברצועה.
- **מצב סוציו-אקונומי**
- **זמינות ונגישות שירותי הבריאות**
- **בטחון במזון**
- **סוגיות בחקלאות**
- **מצב המים והתברואה**

לקריאת הדו"ח המלא בשפה האנגלית פנו לכתובת:

http://www.ochaopt.org/documents/HM_Mar_2008.pdf

הערות

- ¹ באופן רשמי, סיים צה"ל את הפעילות הקרקעית במסגרת מבצע "חורף חם" בתאריך 2 במרץ, אולם מספר הנפגעים המשיך לעלות גם לאחר מכן, בין היתר עקב תקיפות מן האוויר. לפיכך, נתוני הנפגעים המופיעים במסגרת נושא זה מתייחסים לתאריכים שעד 4 במרץ.
- ² ישראל תתומה על אמנת זכויות היתר והחסינויות של האו"ם (1946).
- ³ Humanitarian Emergency Relief Fund – הקרן לתגובת חירום הומניטרית.

- ⁴ נתון האוכלוסייה הנו אומדן של OCHA. לפי ראש מועצת הכפר, כ-450 מתושבי אל-עקבה מתגוררים מחוץ לכפר בשל הקשיים בהשגת אישורי בנייה ועקב סכנת ההריסה בגין בנייה באזור.
- ⁵ לפי שער חליפין של \$1 = 3.83 ₪.
- ⁶ הצו הצבאי מתייחס ל"ועדת הזכאת האיסלאמית", למרות ששם האגודה שאליה הופנה הצו הוא "אגודת הצדקה האיסלאמית".
- ⁷ לפרטים על הצווים, ראו את הדוח מעקב הומניטרי מחודש פברואר 2007.
- ⁸ הנתונים אינם כוללים אזרחי ישראלי שנפצעו ופלסטיני בן 40 שנהרג כאשר אלמונים פתחו באש לעבר רכב בעל לוחיות רישוי ישראליות בקרבת צומת עידנאלתרקומיה, ונמלטו מהמקום (נסיבות התקרית שנויות במחלוקת).
- ⁹ ראה כתבים ללא גבולות: אינדקס חופש העיתונות העולמי 2007, אוקטובר 2007.
http://www.rsf.org/IMG/pdf/index_2007_en.pdf
- ¹⁰ <http://www.maanneews.net/en/index.php?opr=ShowDetails&ID=27746>
- ¹¹ <http://www.haaretz.com/hasen/spages/963582.html>
- ¹² למרות שהרש"פ וחמאס אינם ישויות מדינתיות, ניתן לצפות משניהם לכבד את המחויבויות לזכויות האדם.
- ¹³ דוגמאות קודמות לפעילות צה"ל נגד באירגוני צדקה איסלאמיים, ראו בדוח המיוחד של OCHA, "צה"ל פועל נגד ארגוני צדקה איסלאמיים בגדה המערבית", נובמבר 2006.